

ע"י קבלת היסורים באהבה ובאמונה, נפטרינן מהם!

« מהו עצת האור החיים הקדוש' ליפטר מיסורים? »

כתוב בפרשה ויקחו את מקניהם ואת רכושם אשר רכשו בארץ כנען ויבאו מצרימה יעקב וכל זרעו אִתּוֹ. בְּנָיו וּבְנֵי בְנָיו אִתּוֹ בְּנֹתָיו וּבְנֹת בְּנָיו וְכָל זָרְעוֹ הֵבִיא אִתּוֹ מִצְרִימָה (בראשית מו, 1-11).

והק' באור החיים הק' בזה"ל: "אחר שאמר בסמוך יעקב וכל זרעו לא היה צריך לומר פעם ב' בניו ובני וגו', עוד צריך לדעת, למה הפסיק בין בניו ובני בניו לבין בנותיו ובנות בניו וכל זרעו - בתיבת אתו, ולא הספיק במה שאמר לבסוף הביא אתו מצרימה."

"אכן כוונת הכתוב הוא, שבא להודיע, כי יש הפרש בין בני יעקב בירידתם למצרים, כי יש מהם שבאו ברצונם לקבל גזירת מלך בלב שלם ויש מהם שהיו חוככים להתעכב מרדת לכור הברזל, וציינם הכתוב מי ומי ההולכים לפרוע שטר חוב הגלות מרצונם, ואמר 'בניו ובני בניו אתו' פירוש אלו לא הוצרך להביאם הוא אלא הם מעצמם באו אתו בדומה לו, ואחר כך סדר אותם שלא באו מרצונם עד שהוצרך יעקב להורידם בעל כרחם, והוא אומר 'בנותיו ובנות בניו וכל זרעו', פירוש בני בניו אלו הביא אתו מצרימה, פירוש, הוא הביאם לא לרצונם באו."

וממשיך ואומר: "וראיתי לתת לב לדבריהם ז"ל (שמו"ר פ"א) שאמרו, שכל זמן שאחד מיורדי מצרים קיים לא התחיל השעבוד דכתיב וַיָּמָת יוֹסֵף וגו' וְכָל הַדּוֹר הָהוּא (שמות א, 1), פירוש שירדו למצרים, ואז התחיל השעבוד, כי אולי שזה היה להם לתשלום קבלת גזירת מלך ברצון פקע מהם השעבוד, כי סמא דיסורי קבולי (-התרופה ליסורים הוא לקבל אותם). והעד הנאמן לזה גם כן כי יוכבד וסרח בת אשר היו מיורדי מצרים (ב"ר פ' צ"ד) ובימייהם היה השעבוד". עכ"ל הנוראים.

רואינן מכאן כי אין תכלית של יסורין ליתן עונש ויסורין ליתן נקמה, דאם כך מה הפשט של 'סמא דיסורי קבולי', אלא תכליתן של יסורין היא להתקרב להשי"ת, ולכן אם מתקרבים אל הקב"ה לפני השיסורין באין, ומקבלים על עצמם את הנהגת ה', אזי נפטרינן מהיסורים בפועל.

ועד"ז מפרש בלב אליהו את מאמרם ז"ל בפרשת אתם נצבים, שאמרו (במדבר תנחומא, מובא ברש"י שם) "למה נסמכה פרשת אתם נצבים לקלות, לפי ששמעו ישראל מאה קלות חסר שתיים חוץ ממה שבתורת כהנים, הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו, התחיל משה לפייסם 'אתם נצבים היום', הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כלייה והרי אתם קיימין לפניו".

והק' ה'לב אליהו' בזה"ל: "יש להתבונן בדברי הפיוסין שאמר להם משה 'הרבה הכעסתם למקום ואתם קיימין לפניו', איך זה פיוס למה שאמרו ישראל 'מי יוכל לעמוד באלו', שהרי בכל זאת וכי הקלות לחינם נאמרו, וכבר אמרו חז"ל (בב"ק ג.) 'כל האומר הקב"ה ותרו יותרו מעיו', וא"כ הדרא קושיא לדוכתא מי יוכל לעמוד באלו. גם מהו הפיוס שאמר להם הרבה הכעסתם למקום והרי אתם קיימין לפניו, ממה נפשך אם כ"כ הרבה הכעיסו לפניו עד שראויים שיחולו עליהם הקלות שבתורה, ואעפ"כ לא חלו א"כ מה טעם בזה, והלא אין הקב"ה ותרו".

וביאור בזה הגר"א לאפיאן זצ"ל, כי הנה יסורין מלשון מוסר, הוא כי אין התכלית ליתן יסורין ועונש ח"ו, אלא התכלית היא התשובה וההכנעה

ותיקן המעשים וכמו שאמרו בשם הגר"א כי לב האדם נמשל לשדה, שהרוצה לזרות בשדה לא יוכל לזרוע עד שיחרוש כי הקרקע קשה והזרע אינו נכנס והחרישה מרכז את הקרקע ומכשירה לזריעה, וכן לב האדם לא יכנס בו התורה והיראת שמים לליבו, כי הלב קשה ואטום וצריך חרישה לרכך את הלב ואזי יכנס התורה והיראה ללב ומה היא החרישה ללב, אלו היסורים המכניע ומשבר את הלב, וא"כ נמצא שכל עיקר מטרת היסורים הוא להכניע הלב, וממילא אם נכנע לבו שוב א"צ צריך יסורין ולכן כאן כיון שפחדו והוריקו פניהם כבר בא התכלית והמטרה של הקלות וממילא לא יבואו הקלות בפועל כי כבר הושגה התועלת.

ומביאים בשם החדושי הרי"ם שפי' את הפסוק כי חַמַּת אָדָם תּוֹדֵךְ שְׂאֲרֵית חַמַּת תִּתְּגֹר (תהלים עו, יא), שאם בא לאדם יסורים ומודה עוד להשי"ת על היסורים שבאו עליו, על ידי זה פועל ששְׂאֲרֵית חַמַּת תִּתְּגֹר, שלא תבא עוד עליו השארית חמה ומעכב השארית חמה מלבא עליו.

וכך כותב השפת אמת במכתב (אוצר מכתבים מכתב נו), וז"ל: "וצריכין לקוות לה' לקבל היסורין מאהבה, דאי' במדרש (דברים רבה ד, א) 'שאין מפסיקים בקלות (-כלומר שבקריאת התורה אין מחלקין את קריאת הקלות למספר קרואים) שאין בדין שבני מתקללין ואני אתברך (-באמירת ברכו)', וממילא המברך ה' ומקבל היסורין באהבה, היסורין בדלין ממנו, שאין בדין שהמברך ה' יהיה ביסורין."

והאמת היא, שהדברים מפורשים כבר בדברי הרבינו יונה (שערי תשובה שער רביעי אות יב) שכל בזה"ל: "ואם תמצא את החוטא תלאה ותקרה עליו צרה, ויצדיק עליו את הדין ויקבל המוסר באהבה, יהיה זה לו למגן מן היסורין הרבים הראויין לבוא עליו. כמו שנאמר כי חַמַּת אָדָם תּוֹדֵךְ שְׂאֲרֵית חַמַּת תִּתְּגֹר (תהלים עו, יא). פירושו - כאשר צער האדם יודה אותך כלומר שיודה אותך האדם בעת צערו וכו', שארית חמות. שהיו מפותחות לבוא על האדם, תחגור ותעכב אותם ואל תביאם עליו, וכו'". עכ"ל הק'.

וכך מובא במנורת המאור (נר ה' כלל ג' ח"א פרק ד) שכתב וז"ל: "ואם יקבלם בשמחה ויצדיק בהן דין בוראו מן השמים, ירחמו עליו ויוציאוהו מצרתו ויושיעו לו ולבני דורו בזכותו".

« לא רק 'תכלית' היסורים, אלא גם כל ה'תהליך' מחושב לפרטיה

והנה, על הפסוק לא אֶתֶם שְׁלַחְתֶּם אֹתִי הִנֵּה כִּי הֶאֱלַקְתֶּם (בראשית מה, ח), כתב הספורני בזה"ל: "הנה בראותכם תכלית אלוקי, שלא היה מושג בזולת אלה הסיבת הקודמת, אין ספק שהסיבות הקודמת היו גם כן ברצון אלוקי לסבב זה התכלית", עכ"ל.

ובספר דעת שרגא עומד לבאר בארוכה דברי הספורני האלו, וכך כותב: "הנה צריכין להתבונן בדברי יוסף אלו, שכן יוסף מכריז ואומר שאין לו שום סיבה לשנוא אותם ולהחזיק טינה בלב על מה שמכרו אותו, בגלל שלא אתם שלחתם אותי הנה'. אבל עדיין למרות זאת, יש לו ליוסף מקום לשנאה וטינה עליהם, כי הרי לא רק מכרו אותו בלבד, אלא גם התנהגו אליו באכזריות, תפסו אותו וקרעו מעליו את הבגדים והפשיטו אותו כמעט ערום לגמרי (ב"ר פ"ד טז), וזרקו אותו לתוך בור מלא נחשים ועקרבים, ורצו לשטות בו הכלבים (ב"ר שם יב). ואם כן איך זה שעל כל הדברים וההתנהגויות הללו לא מצא יוסף סיבה לשנוא אותם ולשמור

להם טינה בלב, והרי כל זה לא כלול בכלל 'לא אתם שלחתם אותי הנה', שהרי מלבד מעצם ירידתו למצרים, התנהגו אתו באכזריות.

"ומה עוד שגם השבטים בעצמם בשעה שלקח יוסף את שמעון התחרטו על האכזריות שלהם, אף על פי שהמשיכו לסבור שעצם המכירה היתה כדת וכדין, ועליה לא התחרטו, הרי שבמכירה היו בלולים שני דברים, עצם המכירה, וההתנהגות של האחים אליו, ואמנם על המכירה עצמה ניתן לומר 'לא אתם שלחתם אתי הנה', אבל על ההתנהגותם כלפיו באכזריות במה ניתן למחול ולוותר, ואיך ריצה אותם עליהם."

"רואים מכאן את גדלותם של השבטים, שאפילו יוסף - קטן שבאחים, האמין באמונה שלמה שכל מה שנעשה עמו הכל מגיע מיד ה'. רוב האנשים שיש להם אמונה אכן מאמינים הם שמה שנעשה להם זה מהקב"ה, אבל האמונה שלהם היא שמה שנעשה להם מוביל בסופו של דבר לעבר קיום רצון השי"ת, אבל לא רבים יחכמו להאמין ולהרגיש בחוש שכל פרט ופרט ולו הזעיר ביותר נעשה ביד ה', ואפילו כל מה שבני אדם אחרים עושים להם מתוך הבחירה שלהם גם זה נעשה בעצם על פי ה'."

"יוסף הצדיק האמין בשלמות וחש זאת בצורה מוחשית, שכל מה שנעשה איתו הוא לא רק באופן כללי שעצם המכירה היתה על פי רצון ה', אלא גם הצורה של המכירה וכל ההתנהגות של האחים אתו באכזריות גם זה 'לא אתם שלחתם אתי', וממילא אין לו שום סיבה לשנוא אותם גם לא על מה שהתנהגו אתו באכזריות כי גם זה נעשה על פי רצון ה'."

"וכך אנו מוצאים בדוד המלך, בשעה שאבשלום בנו מרד בו ונאלץ לברוח מירושלים עם קומץ אנשים שתמכו בו, הוא הלך יחף ובוכה וחפוי ראש כדרך האבלים, ובדרך יצא לקראתו שמעי בן גרא והתחיל לסקול אותו ואת כל אנשיו באבנים, וקיללו קללה נמרצת ולמרות זאת דוד המלך לא התפעל במאומה ולא חש בלבו שום רצון לנקום בו ולהיפרע ממנו, ואף מנע מאבישי בן צרויה להרוג אותו כדין מורד במלכות בגלל וכי ה' אָמַר לו קָלַל אֶת יְהוָה וְגַם יֹאמַר מִדּוֹעַ עֲשִׂיתָהּ כֵּן (שמואל ב' טו, ט)."

"נפלא הדבר עד כמה שלט דוד המלך בעצמו, ועד כמה היתה אמונתו איתנה וחזקה בה', גם בשעה שאבשלום בנו מרד בו ונאלץ לברוח מירושלים עיר מלכותו בראש קומץ האנשים הנאמנים לו והיה שבור ומדוכדך והפסיד את הכל, למרות כל זאת כששמע את הקללות של שמעי לא איבד את אמונתו האיתנה בה אף לא לרגע קט, ובאופן טבעי הביט בזה בתור 'ה' אמר לו קלל', עכ"ל.

« עד היכן אפשר להגיע בקבלת יסורין באהבה! »

ראו נא ראו מש"כ החיד"א (מתוך דבש ט) על נסיונו של דוד המלך במה שקבל יסוריו באמונה, וז"ל: "דוד מלך ישראל עם כל צדקותיו ודבקותו בה', ונדוד שנתו בלימוד התורה, עדיין לא זכה להיות 'רגל רביעי במרכבה' אלא בשעה ששמעי בן גרא חרפו וגדפו וקללו קללה נמרצת ועפרו בעפר והוא הבליג ולא השיבו דבר, ואדרבה אמר 'הניחו לו ויקלל כי ה' אמר לו קלל' ואז זכה למעלתו השלמה", עכ"ל הנורא.

ובענין זה עי' דברים נוראים בילקוט שמעוני (איוב, אות כג, ג) וז"ל: "אשרי אדם שנגעו בו יסורין ולא קרא תגר אחר מדת הדין. א"ר חנינא בר פפא, איוב, אלו לא קרא תגר כשבאו עליו יסורין, כשם שאומר עכשו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב, כך היו אומרים אלהי איוב וכו", עכ"ל.

כלומר האבות הקדושים שהיו במדרגה שאין לנו השגה בהם, והם היו

המרכבה לשכינה הק', אעפ"כ אם איוב - לגודל נסיונותיו ויסוריו - היה מושלם במדה של קבלת היסורים באהבה, והיה מקבל מאורעות חייו באמונה מבלי קריאת תגר, היה זוכה להצטרף לג' האבות ולהכלל עמם לנצח נצחים.

ומי זה שבאמת זכה להיות רגל רביעי למרכבה הקדושה, זהו דוד המלך ע"ה שאכן דוקא מאותה סיבה שלא זכה לזה איוב, הוא זכה בה, כי הוא הצטיין במדה גדולה ונפלאה זו.

ועל זה כותב הדעת שרגא (המשך דבריו מהנ"ל) בזה"ל: "הסיבות שבעולם, הסיבה והמסובב, אומר הגרא"א דסלר זצ"ל, נוצרו רק לבעבור נסות שתהיה לאדם אפשרות לחשוב ומקום לטעות שהוא זה העושה חיל וכוחו ועוצם ידו, הם הקובעים, וכל זה מפני שניתנה בחירה לבני אדם, אבל לאמיתו של דבר הסיבות אינן פועלות שום דבר."

"האמונה האיתנה והמוצקה הזאת טמונה בדבריו של יוסף שאמר לאחיו 'ועתה לא אתם שלחתם אותי', כי היה מקום לחשוב שסוף כל סוף המעשים שלהם והפעולות שלהם שמכרו את יוסף וגרמו לו לרדת למצרים הם היו בבחינת 'יהודה ועוד לקרא', אמנם הם לא עשו את הכל אבל לכל הפחות הם עשו משהו קטן ופעולה כלשהי. אולם על זה אמר והבהיר יוסף לא ולא, 'לא אתם שלחתם אותי', אתם לא עשיתם בזה מאומה."

"וזהו שמפרש הספורנו, כי מההישג האלוקי שנגרם על ידי מעשיהם של האנשים, מתפרש ומתבאר בצורה הברורה והבהירה ביותר שכל מה שקדם לזו התכלית כל הסיבות הנפעלות לא נעשו בכוח האדם וברצונו אלא יש משהו הרבה יותר מזה 'והוא רצון אלוקי לסבב זה התכלית'."

"וכאשר אדם מאמין באמונה שלמה וחש זאת בצורה מוחשית ביותר הרי מסתלקות מאליהן כל מחשבות השנאה והקנאה הנקמה והנטירה שיש אצל בני אדם", עכ"ל הדעת שרגא.

ולפי זה מבינים מאמר חז"ל (ברכות סד: ועוד) "תלמידי חכמים מרבים שלום", וכמו שכמדומני שמעתי בשם ר' יחזקאל לעווענשטיין זצ"ל, שהביאור הוא, שכיון שתלמידי חכמים יודעים וחיים עם האמת והאמונה ש'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה', והיינו, שאפי' שכשחבירו ציערו, הם יודעים שבאמת אין זה 'חבירו' שציערו כיון שהוא רק שליח של הקב"ה, וכמו הדוור (-פאסט טרעגע'ר) שמעביר מעטפה עם תוכן לא נעימה לבעל הבית, אז אינו עולה בדעתו לכעוס על הדוור, שהרי הוא בסך הכל השליח מהשולח. כך הוא בכל שאר הגורמים בעולם הזה, שהם רק שליחים מהקב"ה להוציא את רצונו. ולכן תלמידי חכמים מרבים תמיד שלום, ואין כועסים אחד על השני.

ובענין זה סיפר הגאון ר' בנימין מנדלזון ז"ל, רבה של קוממיות, שביום האחרון של החזון איש עלי אדמות, שמע ממנו סיפור דלהלן. מעשה בהגאון רבי חיים מוואלזין זצ"ל, שדברו נכבדות באחד מצאצאיו ונמשך הענין זמן רב מבלי שיבוא לידי גמר, בכל פעם נתחדש איזה עיכוב, יום אחד פנה רבי חיים אל בני ביתו באמירה "עכשיו העת לגמור השידוך", ותיכף באותו יום באו המחותרים לידי עמק השוה ואמרו לדבק טוב.

שאלו את רבי חיים ברוח הקודש דיברתם. השיב, לאו דוקא, אלא עד עכשיו הייתי שופט בענין השידוך מלבי לפי הבנתי ונטיית נפשי רק היום עלה במחשבתי להשתחרר כליל מרגשות אישיים ולילך בעצת חכמים "עשה רצונו כרצונך" דהיינו להתבטל בפני רצון ד' ביטול גמור, והטוב בעיניו יעשה, על כן ידעתי בבירור שתיכף תתקיים בנו סיפא דמתניתין "בטל רצונך מפני רצונו כדי שיעשה רצון אחרים כרצונך" והכל יסכימו לשידוך.

"... דוד מלך ישראל"

עם כל צדקותיו

ודבקותו בה', ונדוד

שנתו בלימוד התורה,

עדיין לא זכה להיות

'רגל רביעי במרכבה'

אלא בשעה ששמעי בן

גרא חרפו וגדפו וקללו

קללה נמרצת ועפרו

בעפר והוא הבליג ולא

השיבו דבר..."